

שמעתא אליבא דהלכתא

גליון תרכ"ח | פרשת חיי שרה | תשפ"ה | קהילת הניכוי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תובכ"א

שמעתא אליבא דהלכתא

משיעורי הרה"ג הרב יוחנן בורגר שליט"א
מו"ץ וראש כולל הוראה רמות

האם ברי מים זנינג'ה גריל חייבים טבילה

א. חובת טבילה לכלי חשמלי. ב. אין הכלי עשוי להיטלטל. ג. היכן שהכלי מקרר המים. ד. היכן שהכלי מחמם את המים ה. פטור דמחובר לקרקע. ו. מחובר לקרקע ע"י חיבור לחשמל. ז. חיוב טבילה לנינג'ה גריל. ח. חיוב טבילה מחמת זיעת המאכל הנוגעת בכלי.

א. חובת טבילה לכלי חשמלי

הנה בשמעתא עמיקתא אדען קי' דנו בסי"ד בחיוב טבילה של כלי סעודה המורכבים בחלקים אלקטריים המתקלקלים לגמרי בשעת טבילתם במים, ומסקנת הדברים דחייבים טבילה, כמבואר בשבט הלוי (ח"ב סי' נז אות א). ויעו"י באג"מ (ויו"ד סי' נז-נח) שכתב שמי"מ חלק החשמלי אי"צ להכניסו במי המקוה. ודעת החלקת יעקב (ח"ב סי' עב) דחייבים להכניסו כולו.

ומי"מ היכן שעלול הכלי להתקלקל ע"י המים יש עצה לפטור הכלי טבילה, והיינו ע"י נתינתו במתנה לגוי ולחזור ולקבלו בהשאלה, כמבואר בדרכ"ת (סי' קכ ס"ק ק"ב) בשם שלחן גבוה (סי' תנא ח"ב ס"ק ז' וסי' קכ ס"ק יא), ובן איש חי (מטות שנה ב אות ח אות יא) ובמנח"י (ח"ה סי' קכו אות ב). ואף המ"ב (סי' שג ס"ק לה) שדחה עצה זו כשהכלי עומד לשימוש לזמן ארוך אפשר דידוה בני"ד כיון שאי"א להטבילו וכמו כן יש צדדים לפטור וכמו שנבאר להלן. וע"י בשמעתא עמיקתא גליון קי' שהארנו בענין לפטור הכלי מטבילה ע"י פירוק החלק החשמלי ע"י ישראל. ועיי"ש שבארנו שיש מקום להקל אף בכח"ג.

ב. אין הכלי עשוי להיטלטל

אלא שיש לדון להקל בענין ברי מים מחמת שאינם עשויים להיטלטל ממקום למקום, וזה ע"פ השכנה"ג (סי' קכ הגב"י אות יח) שמצדד דחביות שהם כלי קיום בלבד אי"צ טבילה ומסיק שבצירוף נוסף מקילין. והביאו ברע"א (שם על סעי' א). ודלא כהא"ה (שער נח אותיות פז-פח) שפסק שכלים גדולים של מיני מתכות ששומרין בהן יין אע"פ שאין שותין מהן כלל, חייבים טבילה.

והבית יהודה (ססי' נב ד"ה ו' החזון לדיון) כת' דצלוחיות (בקבוקים) כיון דאין שותים מהן כמו כוסות, וגם אין מבשלים בהם כמו קדירות, לא חשיבו כלי סעודה דלא נעשו אלא לקיום היין, ולא שנה גדולים לא שנה קטנים פטורים טבילה. והביאו ביד אפרים (סי' קכ). ובמסגרת השלחן (על השו"ע כולל לו אות ח) כת' דעכ"פ אין לברך על טבילתם. ודעת הגר"ש ז"א זצ"ל (ששי"כ פ"ט הגה מד) שאם רגילים להביא אותם לשולחן הי"ל כבקבוק יין, דאף שרק מוזגין ממנו לכוס ואין שותין ישר ממנו טעון טבילה, וגם אפשר **שהמסגרת השלחן** תכיון רק לכלים גדולים אשר גם במטבח רגילים להעביר מהם לכלים קטנים יותר, ולצורך הסעודה משתמשים רק בקטנים, ע"כ. ולפי הני"ל יש מקום לומר דמיני ברים אי"צ טבילה.

ג. היכן שהכלי מקרר המים

אלא שהיה מקום לדון דען כאן לא פטרו פוסקים הני"ל אלא בכלים שאינם מכשירים את המאכל לאכילה, אבל בלא"ה יודו שחייבים, וא"כ בני"ד שהמיני בר מקרר או אף מרתיה את המים דלמא ליכא משום פטור הני"ל.

אולם י"ל שצינון בעלמא אינו בכלל צורך סעודה המחייב טבילה כי אין בזה שינוי בגוף המאכל. ובדרך זה מצינו **לאג"מ** (ויו"ד ח"ג סי' נד) שפסק שמצנן אי"צ טבילה, כי חיוב טבילה נאמר על כלי סעודה כמבואר בע"ז (שם). וטוסטר שמי"בשין שם פת הראוי לאכילת כל אדם אין להחשיבו צורך הסעודה בשביל מה שיש שרוצים ליישב הפת שנעים להו קצת יותר, וקצת ראייה מהא דנקט בברייתא שם דברים שנשתמש בהן ע"י חמין כגון היורות ומחמי חמין כו' שכתבו למה נקט גם מחמי חמין דהרי הן בכלל יורות, שלכן משוה שהוא ברבוא שאע"פ שהם נעשו רק להחם מים שראוי בלא"ה בין לשתות ובין לרוש, קמ"ל דגם הם צריכין טבילה משום שצורך גדול הוא לכל האינשי מים חמין יותר ממים צונן, אבל יבש הפת שרוב אכילות אף להרגילין בזה הוא פת האפוי כמו שהוא אין להחשיבו כלי דצורך סעודה. וכן מצינו בכלי קיום דאי"צ טבילה כו', הרי חזינן שאף שהיין צריכין לכלי מי"מ פטור מאחר דהכלי אינו עושה שינוי בהיין אלא קיום בעלמא לא נחשב בשביל זה כלי סעודה, ואף האו"ה המצריך טבילה הוא משום שסובר דכיון דאי"א להיין להיות בלא כלי נחשב גם הקיום כמעשה תיקון דאפיה ובשול וכדו', ע"כ.

ואע"פ שיש חולקים על סברת האג"מ כתי בני"ד י"ל דקיל טפי שאין כאן שום שינוי במאכל. ובדרך זה מצאתי דסי"ל להגריש"א זצ"ל (קונטרס טבילת כלים אות מט) שהרי אדעת שמקרקר שמתזיקים בו דברי מאכל הם בלא תוך כלים כגון פירות וירקות פטור מטבילה משום שעיקר האיסקון הוא לצנן את האוכל.

ד. היכן שהכלי מחמם את המים

וגדולה מזו מצינו **בערוה"ש** (אותיות לה וט) שכתב' שלא ראינו מעולם שיטבילו היורות של ברזל או של נחושת הקבועים בתנורים שמחממין בהם היורה חמין, ואין לומר מטעם דהמחברים לתנור והתנור מחובר לקרקע ודינם כקרקע ולא ככלי, שהרי קיי"ל דתלוש ולבסוף חיבור הוה כתלוש לענין הכשר זרעים (וע"י בזה הלחן), ומי"מ י"ל שאינם בכלל כלי סעודה דמלי סעודה לא מיקרי אלא כשמתולטלים אותם ממקום למקום, עוד אפשר לומר דכל כלי שהיא גדולה יותר מדי והיא עשויה משוה משום שישפכו לכלים קטנים ג"כ אינה נקראת כלי סעודה והיא כלי אוצר ולא כלי סעודה, דכלי סעודה הוי מה שמשמין בהם אצל התנור ובבית המבשלות ובשלחן האכילה, ולא הכלים הגדולים שלהם מיוחד מקום מפני עצמם. ועיי"ש שלמד כן בדעת **היד אפרים** הני"ל. ולפי"ז מבואר דאף כלים שמבשלים בהם פטורים אם מקומם קבוע. ולפי"ז יש מקום להקל בני"ד, וכן מכוונת קפה וכדו'.

ה. פטור דמחובר לקרקע

ועוד יש לדון להתירא דהרי נח' הפוסקים אם כלי המחובר לקרקע חייב טבילה. דדעת **הש"א** (ככל עג אות יג וי"א אות סו) דכלי גמור בתלוש המשמש עם הקרקע אף אם עשאו ע"י לחברו חייב טבילה, אבל דבר שבתלוש אינו כלי ומשמש עם הקרקע אינו מקבל טומאה ופטור. וכבר מבואר כן בשב יעקב (סי' לא) וביד אפרים (על סעי' ה) דכל שעיקר תשמישו בעת שמחובר לקרקע פטור מטבילה. וכן פסקו **הפת"ש** (סי' קא) ו**הערוה"ש** (שם). ודלא כ**המהר"י אסאד** (ויו"ד סי' רטו) שכתב דלא שייך כלל דין "מחובר" לענין טבילת כלים, עיי"ש. וכת' **המנח"י** (ח"ה סי' ע אות ב) שנה' דהלכה למעשה דעת הפוסקים לפטור. ולפי"ז יש מקום לפטור הברי מים כי עיקר שימושו כשהוא מחובר לקרקע כי המכשיר מחובר לצנרת המים.

וע"י **בנוב"י** (ויו"ד סי' קט) שכתב' ע"פ **המשנה** (כלים פי"א מ"ב) ו**הרמב"ם** (כלים ריש פ"ט) דאפי' בכלים שעשאו ע"מ לקבעם בקרקע אינן מקבלים טומאה. ועיי"ש שמתקב בזה ד' חלוקים: א' כלי שלגוף תשמישו אי"צ לקרקע ואין הקרקע מסייעתו בתשמישו אפי' חיבור לקרקע קודם גמיר תשמישו כשגמרו מקבל טומאה אפי' כשהוא מחובר לקרקע. ב' דבר שתשמישו עם הקרקע שאחר שנתחבר בקרקע עקר תשמישו הוא עם סיוע המחובר בקרקע אז אפי' קודם חבורו כיון שעשאו לחברו בקרקע אינו מקבל טומאה.

ג' דבר שנעשה מתחלתו להיות תשמישו עם הקרקע אבל לא להתחבר בקרקע והוא התנור של מתכת שזה נעשה מתחלתו להעמידו ומסיק על הארץ בתוכו והוא ניסק ואופה הלחם שמדבק סביב התנור פנינם. בזה קודם שחיברו בקרקע מקבל טומאה כיון שלא חיברו ולא נעשה ע"י לחברו אבל אחר שנתחבר לקרקע אף שלא עשאו מתחלה לחברו אינו מקבל טומאה, ועדיין לא קבעתו בזה הלכה לחלוטין ע"י **ברמב"ם** (כלים פ"טו ח"ו). ד' דברים המקבלים טומאה מדברנן כפשוטי כלי עץ בכל אופן שחיברו לקרקע טהור כמפורש **ברמב"ם** (התמים כלים פ"טו מ"ב), ע"כ.

ו. מחובר לקרקע ע"י חיבור לחשמל

וע"י עוד בחלקת יעקב (ויו"ד סי' מא ויו"ד סי' מג אות א) שפסק באופן פשוט דכלי ששימושו ע"י חשמל כיון שמחברים אותו לקרקע דינו ככלי המחובר לקרקע דפטור מטבילה [לכלים הפועלים ע"י חיבור לחשמל אלוטרי אם השימוש שלהם הוא רק במקומם, נ"י שגם הם בכלל היתר זה]. ועיי"ש דאף לדידיה סירי"ם חשמליים וכדו' חייבים טבילה אף שמשמשתם בהם בשעה שמחוברים לחשמל, דכיון שראויים לתשמישים שונים גם כשאינם מחוברים לכותל חייבים טבילה, ע"כ.

אולם **השבט הלוי** (ח"ב סי' נז אות ב) כת' דמה שמחובר לכותל ע"י החוט לא נקרא המחובר לקרקע, דהא גופא דכלי תלוש שחברו לקרקע דפטור מן היתר זה מפורקף, והא דידן פשיטא דע"פ הלכה לא נקרא מחובר לענין זה לפטור מטבילה. ו**בתשובות והנהגות** (ח"ה סי' תט) דכיון שהדיוט מכניס ומוציא ועומד לכך אין זה חיבור גמור ליהוי כקרקע וצריך טבילה כדון, ע"כ.

פניני הלכה

נתן מים בכלי ע"מ לבודקו אם הוא נקוב, האם המים כשרים לנט"י

א. **תנן** (ידיים פי"א מ"ג-מ"ה) עשה בהן מלאכה או שרה בהם פתו פסולין וכו', הדיח בהם את הכלים אם שמהם בהם את המידות, פסולים. הדיח בהם כלים מודחים או חדשים, כשרים. רבי יוסי פוסל בחדשים. וביאר **הר"ש** (שם מ"ג) עשה בהן מלאכה או ששרה בהן פתו פסולין - בחולין (קהל) אמרינן דמים ראשונים ניטלין בין בחמין בין בצונן, ואמר רבי יצחק ב"ר יוסף אמר רבי ינאי ל"ש אלא שאין היד סולדת בהן, אבל היס"ב אסור. ופי' שם בקונטרס משום דבטלם ונשתנו מתורת מים, וכאן נמי יש לומר דהיינו טעמא.

וכתי **הב"י** (סי' ק"ס) דצ"ל דאע"ג דלא קי"ל כמאן דאסר ביד סולדת, מ"מ שמעינן מינה דאיכא איסור בנשתנו מתורת מים, אלא דמאן דשרי ביס"ד לא חשיב ליה ההוא שינוי, ובעשה בהם מלאכה חשיב שינוי לבו"ע. ואפשר שר"ש סובר כ**סמ"ג** (עשין כ"ז) ו**סמ"ק** (סי' קפ"א) שפסקו הלכה כהאוסר ביד סולדת. ו**הרמב"ם** בפירושו ביאר שרה בהם פתו - ר"ל אם ישרה במים ההוא פת כבר הפסיד ושמו מכלל השופכים, ואין נטילת מהם לידים. וכן פסק ביד החזקה (ברכות פ"ו ה"ח).

ויעו"י **בלבוש** (י"ב) דכת' - ואם נעשה בהם מלאכה הוי נמי כמו שינוי צורתן, שא"א שלא ישתנו ע"י המלאכה ופסולין. ו**המג"א** הוכיח ב' הטעמים כחדא, וז"ל - עשה במים מלאכה - דנשתנו מתורת מים. וז"ל ר"ל בן חביב סי' קכ"ג, דכשדאם עושה במים דבר שיש לו בו צורך נעשו כשופכים שעומדין לשפכה.

ב. והנה **הרא"ש** ובפירושו (ידיים פי"א מ"ג) כתב עשה בהם מלאכה - כגון שצינן בהם יין או כיוצא"ב. ע"כ. ומבואר דאע"פ דלא נעשה מלאכה ממש במים כחדות כלים ושריית הפת, אלא הניח בהם כלי שיש לו לצוננו, מקרי מים שנעשה בהם מלאכה ונפסלו.

והביא דבריו **בב"י** (סי' ק"ס), ושכ"כ **בר' ירוחם** (נטי"ז ח"ו קמ"ו ע"ג). וכ"כ לדינא ב**ו"ע** (סי' ג) עשה במים מלאכה או ששרה בהם פתו וכו' פסולים, ואם צינן יין במים פסולים. [ובנהגות **הגרי"א** צינן לדברי הגמ' בגיטין ג. העושה מלאכה במי חטאת וכו' ששקל בהם משקולות].

וכתי **בנחלת צבי** (סי' ב) דיש לתמוה על האי דינא, דאי סברי דנעמא שאסור בעשה בהם מלאכה משום שינוי מראה, ומה"ט התירו בהדיח כלים חדשים כיון שאין המים משתנים ע"י הדחתן, אי"כ למה אסורו בצנין יין דמשמע אפי' הכלי שהיין בתוכו נקי ולא ישתנו המים ממראיתן פסולין. ואי סברי דנעמא משום דכיון דעשה בהם מלאכה ביטלם מתורת מים ועשאו כמו שופכין, דלפי"ז אפי' לא נשתנה מראיתן פסולין, אי"כ קשה למה התירו בהדיח בהם כלים מודחים וחדשים. ואפשר דסברי דאסורו משום ביטלם מתורת מים אלא דוקא אם עושה פעולה במים, כגון שריית פת שהמים מרטיבין פתו, וכן צינן יין שהמים מצננין הין, משא"י בכלים מודחים וחדשים שאין המים עושין שום פעולה, ודמי שחאילו לא עשה בהם מלאכה.

ויעו"י **בבית דוד** (סי' תקל" - ובנד"מ על סי' ק"ס) דכת' להעיר על הלבוש דמי"ש שא"א שלא ישתנו המים ע"י מלאכה לא מצינו בפוסקים הראשונים, שהרי רש"י ור"ש והרמב"ם כולם כת' טעם א' לפי שבטלם מתורת מים ושם שופכין, ותו דאפי' לטעמו ע"כ אינו ר"ל שא"א בשום פעם שלא ישתנו, שהרי צינן מים ב"ן מאי שינוי איכא. וכתב לבאר דמי"ש הלבוש שא"א שלא ישתנו, ר"ל שש"י משתמשים בהם אין מקפידים בהם על איזה טינוף שיפול לתוכם, או על הכלי שמכניסים לתוכו שיחיה נקי כדי שלא ישתנו המים, כיון שעיקר כוונתם לצנן, ולפי שהרבה פעמים יקרה כן, לכך פסלו אותם אפי' ששכח נקי ולא נשתנו כלל.

ג. ומה"ט כת' **בבית דוד** (שם) דמים שבודקים בהם הכלים חדשים או ישנים נקיים לראות אם הכל שלם או שבור [דנרי לכאוי שהם כשרים לנט"י, מהא דאם הדיח בהם כלים מודחים או כלים חדשים כשרים], אחר הדקדוק נ"י דהם פסולים, דהא הי"נ כשנוטלים המים לבדוק בכלי אין חוששין אם הוא מטונף או נקי, ויש לאוסרם אף כשהוא נקי. ולפי"ז ה"ה במים שנותנים בכלים חדשים שרוצים להכניס בהן שמן או יין לקיום, וכדי שלא ישאב השמן או היין מחמת שהוא חדש ממלאים אותו מים כמה ימים קודם לכן, אותם המים פסולים לנט"י כיון שנעשה בהם דבר צורך.

ועכ"פ ר'א' שניתן לצרף סברת **החלקת יעקב** לפטור מטבילה בני"ד. וכן במכונות קפה יש לצרף דעה זו לסברת **הערוה"ש** לפטור אותם מטבילה. וכן **המנח"ש** (מד' ישנה ח"ב סי' סו) צירף דעתו להלכה. אלא שבניגון מכונות קפה וכדו' אכתי יש מקום להחמיר כי אינם מחויבים לקרקע ממש, ועל כן אם הדבר בידו יקנה את המכונה לעכו"ם ויקח אותה ממנו בהשאלה כמבואר לעיל אות א'.

ז. חיוב טבילה לניניגה גריל

ועוד יש לדון בחיוב טבילה של גריל הנקרא 'יניגה גריל' - גריל חשמלי שאופה, צולה, מטגן ומייבש מזון. צורתו כמין קופסה בה מתלבשים כלי מתכת מציצוי דק קרמי, עליהן שמים את המאכלים, כגון סיר בישול המתאים לצלייה, ססלסת טיגון ופלטת גריל. כלי בישול הנ"ל מחובר אליו מכסה. והנה כלים הנשלפים שבהם מניחים את המאכלים חייבים טבילה כדין קדרה וכדו'. אלא שיש לעיין האם המכשיר עצמו צריך טבילה שהרי האוכל לא בא במגע ישירות בדפנות המלי למעט מקרים בודדים כגון מחמת ריבוי אוכל הם עלולים לגעת בדפנות. ולדעת הסוברים לעיל שכלי שאין עשוי להיטלטל ממקום למקום שטרם מטבילה י"ל דה"ה בני"ד (ואעי"פ שע"מ להחסי אותנו לפעמים מטלטלים אותו מ"מ השימוש אינו אלא במקום קבוע). וכן לדעת **החלקת יעקב** ודאי יש לפטרו מחמת שהמכשיר מחובר לחשמל, אולם אכתי יש לדון בזה לדעת החולקים על הפוסקים הנ"ל.

ה. חיוב טבילה מחמת זיעת המאכל הנוגעת בכלי

ולכאורה יש לדון לחייב משום זיעה העולה על דופני המכשיר, דכתב **בהגהות אשר"י** (סי' לה) דכלי ברזל שכופין על הלחם לאפותו וכן שמשמיין על היררה א"צ טבילה, אבל כיסוי ברזל שמכסין יורה או קדרה צריך טבילה, ע"כ. והביאו **הב"י** (סס"י קכ ד"ה כתב ע"ד). וכן פסק **הרמ"א** (שם סעי' ה) דכיסוי שכופין על הפת לאפותו א"צ טבילה, אבל כיסוי קדירה צריך טבילה.

ומקור דברי **ההגהות אשר"י** הוא **המאו"ז** (ע"פ סי' רפט ד"ה כתב) ושם ביאר יותר. וז"ל: כסוי ברזל שמכסין בהם את היררה צריכין טבילה כיורה עצמה שהרי **מסייעין לבטל כיורה עצמה** וככלל אדמו, ע"כ. מבואר מדבריו דכיסוי חייב טבילה כי מסייע לבישול, אלא שמשמע דחייב כחשיב כלי אחד ונטפל לעיקר כלי הנוגע במאכל. ולפי"ז י"ל דני"ד (וכן בתנור אפיה שאינו מחובר לקרקע) דכיון שאינו נוגע באוכל אינו חייב טבילה כי אע"פ שדפנותיו מסייעין לבישול מ"מ ודאי אינו טפל לכלי בנוגע במאכל.

והפרי"ת (סי'ק ט) ביאר דמש"כ **הרמ"א** וכן כיסוי שכופין וכו' פירוש כגון כיסוי התנור שאופין בו הפת ומשום שלא יצא החום דרך הנקב הם מכסים אותו הנקב שבתנור והו"ל הכיסוי הזה כמשמשי משמשיו של הפת ודינו כדין הטרפידיש (חצובה) ששותפים עליהם הקדירה הגם דלא דמי ממש, אבל כיסוי **הקדרה היות שהתבטיל נוגע בכסוי** הולל כקדירה עצמה, ואמתי **הרוקח** (סי' תפ"א) נר' מדבריו דאפי' החרוזים צריכין טבילה והיחד הוא בספרא זו הוצרך טבילה לכל תשמישי המאכל ואפי' דבר שעדיין צריך תיקון אחר, והרובה החרוזים ע"ע להטביל בלא ברכה לא הסגיד, ע"כ. ונ"שי"ש **ברוקח** שכת' שאלו כלים צריכין טבילה הלקוחין מן העכו"ם חדשים הסכיין כו' וקדירה של מתכת **וכיסוי של ברזל שעל הקדירה וברזל שאופין תחתיו וברזל שעושין ריקקים בבצק** וריחים של פלפלן, ע"כ]. ולפי דברי **הפרי"ת** בני"ד כיון שאינו נוגע במאכל אינו חייב טבילה.

אולם **בביאור הגר"א** (אות טו) כתב בטעם **הרמ"א** וז"ל: דהמרק והזיעה עולה לכיסוי והו"ל כקדירה וכמ"ש בחולין (קח - קט) בשניער וכיסה וכן לענין טומאה כמ"ש בספ"ה דמכשירין ובפי"ב שם, משא"כ בכיסוי הפת וכמ"ש ברפ"ב שם שתה מים טמאים כו' בא במים כו' נסתפג כו', ע"כ. ובהא **חולין** שהביא איה **הגר"א**, **רש"י** כתב שם (קח: ד"ה ינעה) דאם נייער - הגיס בה מגיס המנער את הקדרה מתפשט הטעם בכולה וכן המכסה אותה מפני שמי השוליים עולין עד פה ויורדין, ע"כ. וחזינן שע"י כיסוי הקדרה האוכל עולה ונוגע אף בכסוי. ובהא דמכשירן שהביא הגר"א שם חזינן דזיעת משקלן כמשקלן, וכמו שמצינו ב**שו"ת הרא"ש** (ככל כ"ס כ"ו) שהוכיח משם דזיעת משקין כמשקין. כלומר זיעת משקה בכחו לאסור כמשקה עצמו. וכן פסק **הרמ"א** (יו"ד סי' צב סעי' ח). ולפי"ז לכאורה יש לחייב בני"ד משום זיעה העולה ונוגעת בדפנות הכלי.

אלא שבד"כ בכלי הנ"ל לא מבשלים אלא צולים וא"כ אין כ"כ חשש של זיעת משקים. אלא משום זיעת אוכלים ובענין זיעת אוכלין אם דינה **כאוכלין תלוי במח'**, דעי' **בפמ"ג** (אריח' הנהגת או"יה סדר שני אות לו) שכת' **דברמ"ם** (טו"א פ"ז ה"ד) מבואר דאין דינם כאוכלים, אולם **בפמ"ג** (סי' תמו מ"ז סי"ק ט וסי' תנא א"א סי"ק ט ו' ול' מ"ז סי"ק ט) **ובי"ד יהודה** (ע"ב צ"ב פה"א סי"ק ט וב"י קח סי"ק טו ד"ה ובגוף) הוכיחו דהוי כאוכל. ו**במשנת משה** (יו"ד סי' ד) מיקבל וזה הוכיח דבריו **בפמ"ג** בסו"ל תנ"א (א"א סי"ק ט), וכן דעת **הטו"ד** (תל ססי קטו), ועוד. אבל **בפמ"ג ה"ב"ח** (הש"ש סי' כד ד"ה וצ"ח ל"ישש) מוכח דזיעת אוכלין כאוכלין. וכן פסקו **בערוה"ש** (יו"ד סי' צב אות ג), **במהר"ש** (ח"ד סי' פ"ה) ו**במנח"י** (ח"ד סי' קיב אות יב) אלא שכת' דמ"מ אין זה אלא מדרבנן.

אלא דכבר הכריע **הבית מאיר** (סי' תס"א על סי' א) דזיעה אינה אלא בדבר לח כמו דבר המתבשל בקדירה, ולא בנאפה שהוא יבש, אא"כ המאכל סמוך ודבוק לכלי שברוב פעמים נוגע בו, דבוה אף באפיה יש זיעה קצת, אבל בתנור שרוקח צד המעלה מן הפת הרבה לא מסתבר שיחא שייך בדבר יבש כמו פת דצד העליון בולע מן הזיעה. וכן פסקו **המ"ב** (א' פסקו **והמנח"ש** (ח"ב סי' סז). אלא **שבשעה"צ** (סי' תנא אות ק"ג) פסקק פקדו בדבריו. ולפי דברי **הבית מאיר** נראה לחייב בני"ד כי הכיסוי קרוב ללאכל.

אלא שבאפשר לומר דעד כאן לא חייב **הגר"א** משום זיעה העולה, אלא בכיסוי כי הוא נטפל לעיקר הכלי מחמת הזיעה או מחמת שהמאכל נוגע בו תמיד. אבל בני"ד שניתן לחייב טבילה הוא מחמת זיעה העולה ל"ש דמשום טעם זה לחוד אין לחייב.

ועי' **במנח"ש** (מהדו' ישנה ח"ב סי' סו אות ב וספר טבילת כלים פי"א הגה ק"ד) שכת' דתנור סגור שמבשלים סיר בלא מכסה, מסתבר דאין התנור חשיב כמכסה, רק חשיב אילו יכולים על ידו להשתמש עם סיר בלי כיסוי.

ט. המאכל נוגע בכלי לפרקים

אלא דאכתי יש לדון משום שלפרקים עלול המאכל ליגע בדפנות המכשיר. והנה **באו"ה** (שער נח אות פ"ה) כתב שכל דבר שאין משמשין ללאכל הראוי לאכילה כמו שהוא עתה, כגון הסכין שמפשיטין בהן את הבהמות, והמחטיין שתופרין בהן המולייתא א"צ טבילה. אבל אין לפטור המחטיין מטעם שאינם מיוחדין לכך, דהא סכין קטן של סופרים שחוטכין בהן קלפים אסור לאכול בהן עראי אם לא טבלין, ע"כ. וכן פסק **הרמ"א** (יו"ד סי' קכ"א סעי' ה) בענין כלים העומדים לשחורה שפותרים מטבילה אסור להשתמש בהן לצרכי סעודה, אפילו דרך עראי, בלא טבילה. וכן נקטו **הט"ז** (שם סי"ק ז) ו**הש"ך** (שם סי"ק טז).

אולם **הפרי"ח** (סי"ב יב סי"ק יט) כתב דלעולם אזלינן בתר רוב תשמישו, וע"כ דחה דברי **האו"ה**. והביאו **ביד אפרים** (על סעי' ה) וכן פסק **הפת"ש** (סי"ק ו) בשם **השב יעקב** (סי' לא). וכן פסק **הערוה"ש** (אות מ"א-מ). ועי' **בטו"ד** (תל' ח"ב ססי' כב).

והפרי"ת (סי"ק י"א) דחה דברי **הפרי"ח** דלא אמרינן דאין הולכין אלא בתר רוב תשמישיה אלא דוקא במה דכבר עשהו אמרינן דאותו המועט אין נחשב, אבל להשתמש בכלי לכתחלה לצורכי סעודה ונאמר דתשמיש זה בטל ואין להטבילו לא, והגם דכתבינא בסעי' ה' דמספריים קנבו והם ירק דלא בעו טבילה, שאני התם דאין המספריים קיימי לקנב בהם ירק וזה דמקנב בטלה דעתו אצל כל אדם כיון דאיהו עצמו לא עביד אלא עראי, משא"כ כלי סעודה דחשב הוא עליהם דלא ליהוו כלי סעודה כהא דסוכינים דקיימי לצורכי סעודה פשיטא דאין להתיר להשתמש אפי' בארעי, ע"כ.

והעירוני דלכאו' קשה על **הרמ"א** שמחמיר וסי"ל דלא אזלינן בתר רוב תשמישו, אמאי לא העיר מידי על דברי **השו"ע** שכתב דטרפידי"ש (חצובה) ששופתים עליהם קדירות, אינם טעונות טבילה. והרי טרפידי"ש (חצובה) מלבד השימוש הרגיל לפעמים היו משתמשים בו לצלות בו כמבואר **בפרי"ח** (סי"ק יב). ודוחק לומר שסמך על דבריו דלעיל. ובאמת **הפרי"ח** שפותרים שיתיתו כתב שם דטרפידי"ש אעי"ג דלפעמים צולין עליהם האוכל עצמו מ"מ אזלינן בכלי בתר עיקר רוב תשמישו.

ויש לחלק כלי כלי שצורתו ויעודו לתשמיש שאינו חייב טבילה דמאי דטרפידי"ש הנ"ל, לרבן כלי שצורת הכלי עשויה אף למיעוט התשמישי אלא בעליו מיעדים אותו ליוצא הפטור הטרופידי"ש אולם משמע לפעמים לצורך סעודה צריך טבילה. וכן מבואר בדברי **הפרי"ת** הנ"ל. וכן ראיתי שיישב לקושיא הנ"ל **במנח"י** (ח"ט סי' פ"ד), ועי' עוד מש"כ בזה **בשמענא עמיקתא** גליון קפ"ו. ולפי"ז נראה דבני"ד אין לחייב אף אם לפעמים המאכל נוגע בדפנות הכלי כי זה מיעוט תשמיש שאינו מחייב טבילה לכו"ע.

מסקנא דרינא

א' מיני בר שהוא מתקן חשמלי המשמש לסינון, קירור וחימום מי שתייה, אינם צריך טבילה. כי אין הכלי עשוי להיטלטל והוא מחובר לקרקע (ע"י חיבור צינור המים הקרים לצנרת הבנין). ב' מכונת קפה וכדו' מעיקר הדין פטורה מטבילה (אולם הקנקן הנשלף שבו ממלאים מים וכדו' חייבים טבילה), ומ"מ כיון שמכשיר זה אינו מחובר לקרקע, ראוי להקנותו לעכו"ם ע"י קנין גמור ע"מ לפוטרו מטבילה לכו"ע ויקח אותו בהשאלה או יתנו לאומן ישראל שיפרק חלק ממערכת החשמלי ויחזרונו לתיקונו. ג' יניגה גריל שהוא גריל חשמלי שאופה, צולה, מטגן ומייבש מזון. כלים הנשלפים שעליהם מניחים את האוכל חייבים טבילה כדין קדרה וכדו'. אולם המכשיר מחובר אליו צריך טבילה שהרי האוכל לא בא במגע ישירות בדפנות הכלי.

והברי"י (סי' ק"ס) הביא דבריו בסתם ולא העיר מידי. אולם **בבית מנוחה** (למהר"י"ש אשנזי צ"ל - דיני איהו מים כשרים לנטי"י סי'ט) כתב דני"ל דאם נתן מים בכלי ע"ימ לבדוקו אם שלם הוא, לא נפסלו המים, דלא חשיב מים שנעשה בהם מלאכה ולא שופכין הוו כיון שאין פועלים שום פעולה, רק שע"י שאין יוצאים מן הכלי ניכר שהם שלמים. וכן אם נתן מים בכלי ע"ימ שישאב מן המים, העלה שם (סי'ט) דכשרים לנטילה, כיון דהמים אינם פועלים שום פעולה בכלל, והמים שנשארו בלי אחר שאבא הכלי מקצת מהם לא עשו שום פעולה בכלי כלל, וגם לא שופכין יניחו.

ובהגהות **רעק"א** (על השו"ע שם) כתב - אם ניסה הכלי אם ניקב שיזובו המים או לא, יש לדון דלא מקרי נעשה בהם מלאכה דאין עושים המים שום פעולה וגילוי מילתא בעלמא הוא, ואינו דומה למודד בהם המידות במג"מ סק"ה בשם המרדכי, דהתם ע"י המים הוי תיקון שיוודע מכח זה דאותו כלי מחזיק לוג או רביעית בא עליו שם מידה והוי תיקון כלי ממש, משא"כ בזה י"ל דהוה רק גילוי מלתא בעלמא אם לא ניקב הכלי. וצ"ע דלינא עכ"ד.

ויעו' **במשנ"ב** (סי' ק"ס) דהביא כהרעק"א ושברכ"י בשם בית דוד מחמיר. ו**בשה"צ** כת' להסתפק בנותן מים בכלי חדש כדי שישבע אף מקרי מלאכה כיון שהמים שנשארו בכלי לא נעשה בהם מלאכה, או אולי היה ע"י צורך לכלל, דע"י שבע הכלי מהבליעה. וכת' דאחי"כ מצא בברכ"י בשם בי"ד דמחמיר בזה.

וע"ע **בחסד אלפים** (סי' ק"ס סי' ט"ב) דסתם וכת' דאם מילא כלי מים כדי שישאב המים וישבע, נפסלו המים לנטילה, וכן אם נתן בכלי מים לראות אם הוא שבור או שלם. וכן סתם **בנא"ח** (ש"י פרי אחרי קדושים סי"א). וכ"כ **בחזו"א** (סי' כ"ב סי"ק ט) דנראה דמקרי מלאכה.

ד. מיהו נר' דאם הגיע לאיזה מקום רואה כלי לפניו, וממלא הכלי ע"ימ ליתול בו ידיו וכן ע"מ לבדוק שהוא שלם [כיון דכלי נקוב פסול לנטילה, והוא אינו יודע אם הכלי נקוב או שלם], לא מקרי מים שנעשה בהם מלאכה לכו"ע, כיון דאין נתינת המים ע"ימ לבדוק הכלי, אלא ע"ימ ליתול ידיו, אלא דכוונתו נמי לבדוק הכלי אם כשר הוא לנטילה כראוי ואינו מנוקב, ולא מקרי מים שנעשה בהם מלאכה ולא הוי כשופכין.

העולה לניגא - א. נתן מים בכלי ע"ימ לבדוקו אם הוא שלם או נקוב, נחלקו האחרונים אם נחשבים המים כמים שנעשה בהם מלאכה ונפסלו לנטי"י, ונכון להחמיר דבר ב. א. נתן מים בכלי ע"ימ ליתול בהם ידיו, ונותן דעתו גם לבדוק הכלי שאינו מנוקב וראוי לנטילה, נראה דלא חשיבי מים שנעשה בהם מלאכה ויכול לכתחילה ליתול בהם ידיו.

נכתב ע"י

הרה"ג הרב שמעון פלזלי שליט"א
מו"ץ הקהילה החרדית מעלה אדומים

פניני מוסר

ענייני בטחון בשם (ג')

המבוא לבטחון - לשמוע בקול ה' -
"ואחר זאת עליך לדעת כי המבוא לבטחון הוא השמיעה בקול ה' יתעלה ודבקות בתורתו והשמרות מפני העברות.

ואמר דוד "בטח בה' ועשה טוב וכו' והתענג על ה' ויתן לך וכו' גול על ה' דרכך וכו", ועוד אמר "יקוה אלו ה' ושמו דרכו", ועוד אמר "ותשועת צדיקים מה' וכו' וישעיים כי חסו בו", ופסוקיו בענין זה רבים עד מאד.
אבל אם מדמה אדם בנפשו שהוא בעל בטחון ובאמת עובר על תורת ה', הריהו כמי שנא' עליו בלשון ירמיה (ז, ו) "אל תבטחו לכם אל דברי השקר לאמר היכל ה' היכל ה' היכל ה' המה כי אם היטיב בטיטבו את דרכיכם... הנה אתם בטחים לכם על דברי השקר בלתי הועיל, הגנב רצח ונאף והשבע לשקר וקטר לבעל ובאתם ועמדתם לפני".
והנא את הדבר כי הוא הוא עיקר הבטחון (ה' המספיק לעובדי ה', פרק הבטחון)

המעלה לדבר דברים פשוטים -
"ויקבלתי מפי מו"ר זצ"ל שלא לדבר בענין הבטחון דברים עמוקים, כי אלו לא ויעילו, אלא דברים פשוטים בלבד. ומעשה באלשיך הקי' שדרש בבהמ"ד כי הבוטח בה' א"צ להשתדל כלל לפרנסתו, אלא יישב בבהי"ט ויעסוק בתורה ובתפילה וה' יזמין לו את פרנסתו כראוי, והיה שם בעל עגלה א', וכשמעו את דברי האלשיך הק' נכנסו הדברים אל לבו, ועזב את עבודתו, וישב כל היום בבהי"ט ואמר לתלמים, וזימנו לו מן השמים ארצנו מלא מבעבות זהב, ובאו תלמידי האלשיך להם בטענה כי אף הם עשו כן ולא עלה בידם, **והשיב להם האלשיך הקי' כי אין הדברים מתקיימים אלא במי שמאמין בהם כפשוטם בלי שום מחקר ופלפולים**".

(הגר"ח שמואלב"ץ צ"ל, שיחות מוסר מאמר לה)

נערך ע"י מה"ם "עבודת המועדים"

✉ **להצטרפות לרשימת התפוצה ללא עלות ניתן לשלוח בקשה לדוא"ל:** amikta@amikta.co.il

נתרם לרפו"ש של הרב יהודה שגיא בן סימה בתשה"י | © שמענא עמיקתא – לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-050